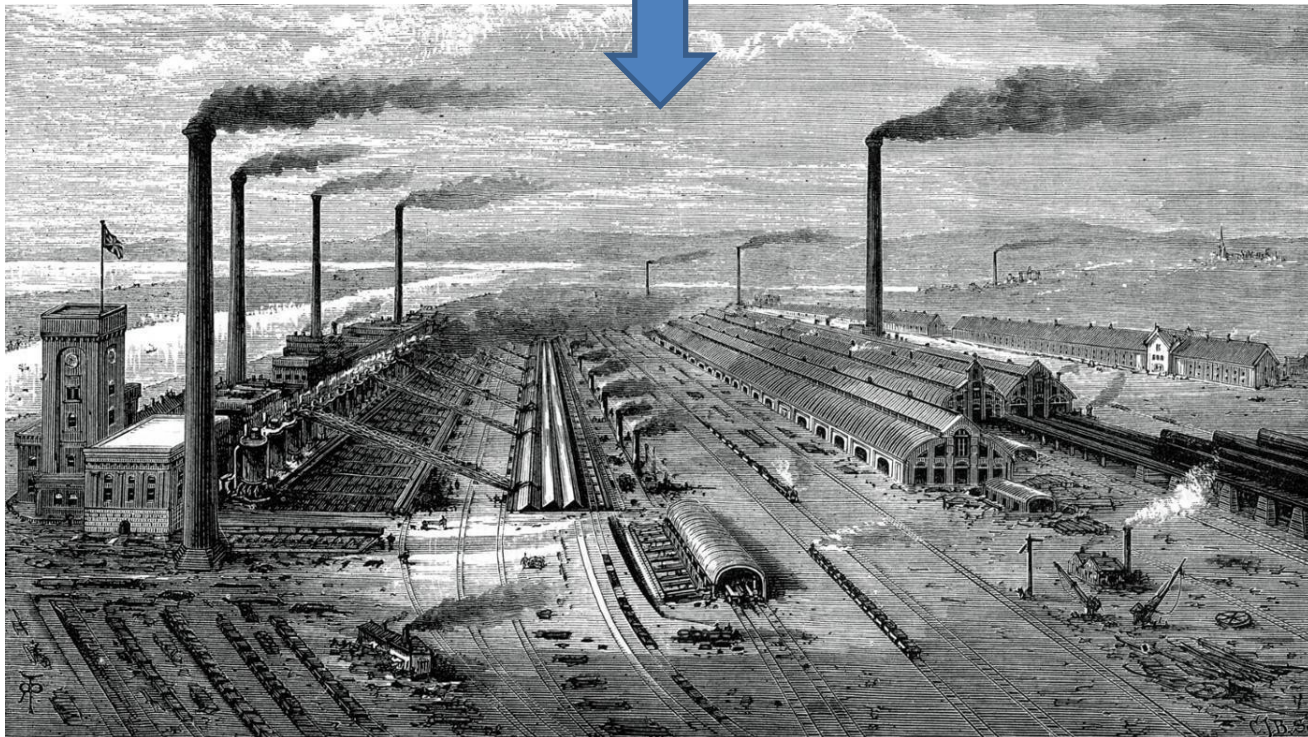

STŘEDOVĚKÉ DIVADLO

Mummers.
Bodleian Library MS. Bodl. 264, fol 21v.

PERIODIZACE STŘEDOVĚKU

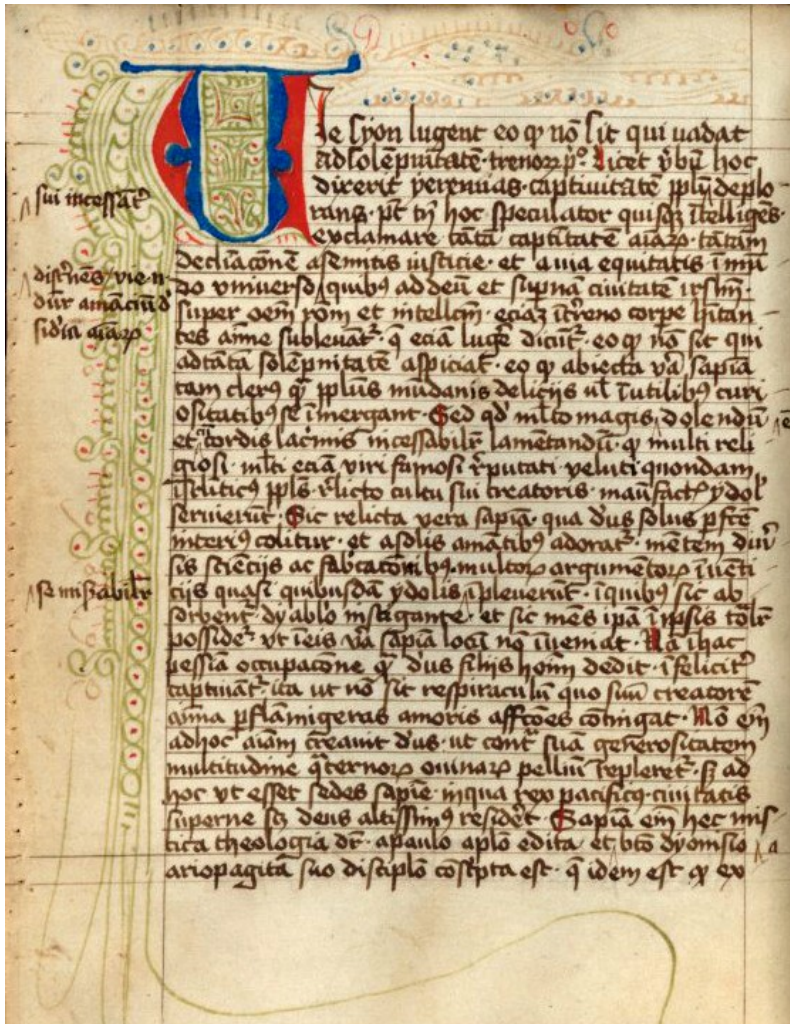
Raný středověk: 5.–11. stol.

Vrcholný středověk: 11.–14. stol.

Pozdní středověk: 14.–15. stol.

Středověká kultura tzv. smíšená

Středověký klerik

„Také řeč českou jsme úplně zapomněli, ale později jsme se jí opět naučili, takže jsme mluvili a rozuměli jako každý jiný Čech. Z boží milosti jsme dovedli mluvit, psát a číst nejen česky, ale i francouzsky, italsky, německy a latinsky tak, že jsme byli mocni oněch jazyků stejně jednoho jako druhého...“

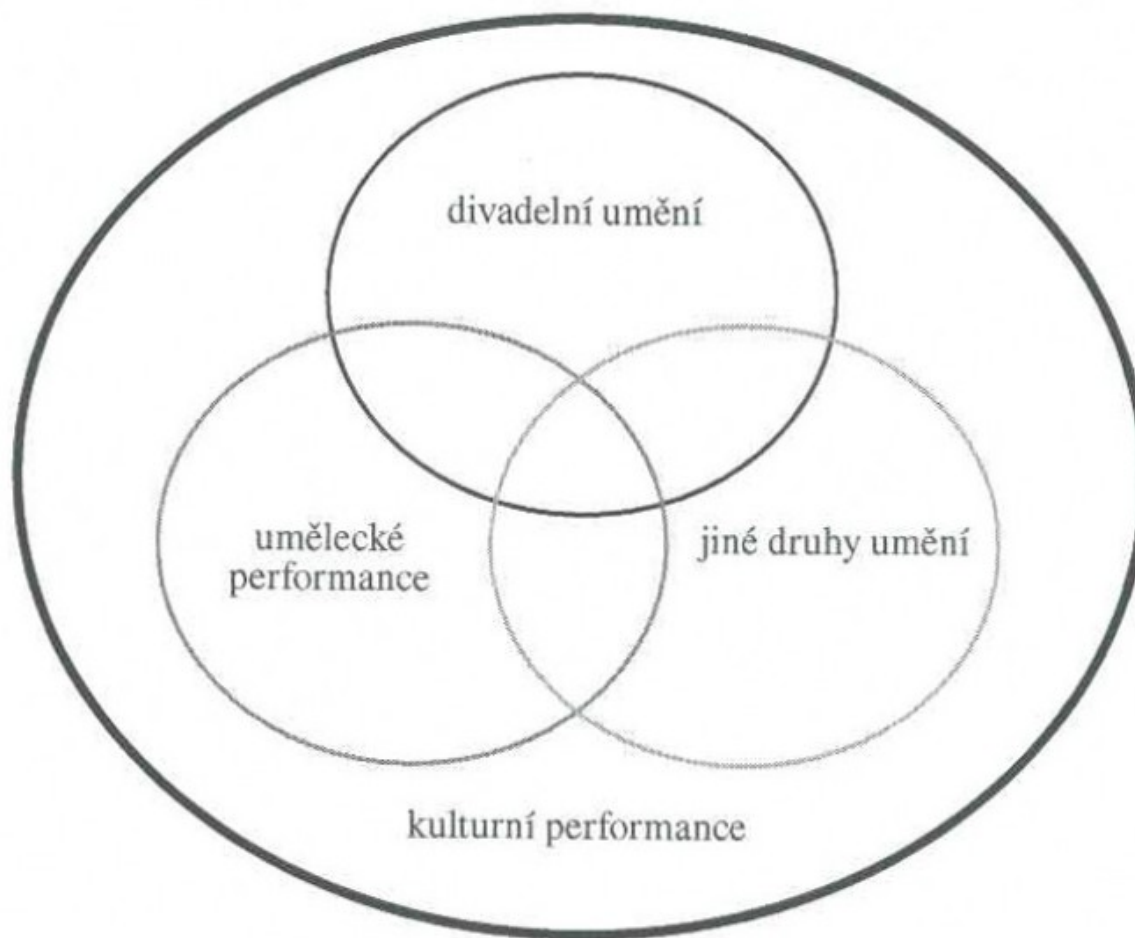

„Římský král s odznaky své moci seděl na trůně před hlavním portálem starobylého špýrského dómu. Jan na koni, vystrojen v plné zbroji bez přilbice a doprovázen rytíři, nesoucími kopí se znaky českého království (bílým lvem na červeném pozadí), poklekl dle zvyku před římským králem. Složil přísahu, slib a od otce obdržel žezlo a dědický nárok na českou královskou korunu [...]. Akt byl stvrzen polibkem a teprve čtrnáctiletý mladík odcházel jako pán velké části střední Evropy. Nastalo veselí s rytířskými turnaji, tancem a hostinami.“

Zbraslavská kronika, 14. stol.

Divadlo x performance

Liturgie

Kristus Spasitel

Vývoj liturgie

Pavel z Tarsu (c. 67 n. l.)

Konstantin (312)

Řehoř Veliký (6. stol.)

*Sacramentarium
Gregorianum*

**ČTENÍ – (KOMENTÁŘ) – ZPĚV – ŽEHNÁNÍ
TĚLA A KRVE PÁNĚ – PŘIJÍMÁNÍ**

„Jakou naději mají kejklíři?
Žádnou. Neboť celým srdcem slouží ďáblu.“

Honorius Augustodunensis

Vysvěcení kostela

Květná neděle

Vznik liturgického divadla

IV

R

E-SURRE-XI, et adhuc te-
cum sum, al- le- lú- ia :
po- su- í- sti su- per me ma- num tu- am, al- le-
lú- ia : mi- rá- bi- lis fa- cta est sci- én- ti- a
tu- a, alle- lú- ia, al- le- lú- ia. *Ps. Dó-*
probásti me, et cognoví-sti me : tu cognoví-sti sessi-
me- am, et re-surrecti- ó- nem me- am.

Introit ke mši neděle velikonoční

TROPUS introitu *Quem quaeritis*
(Koho hledáte)

Interrogatio

Quem quae - ri - tis in se - pul - chro, o Chri - sti - co - lae?

Responsorium

Je - sum Na - za - re - num cru - ci - fi - xum, o cae - li - co - lae.

Non est hic, sur - re - xit si - cut prae - di - xe - rat; i - te, nun - ti - a - te

Introit

qui - a sur - re - xit de se - pul - chro. Re - sur - re - xi ...

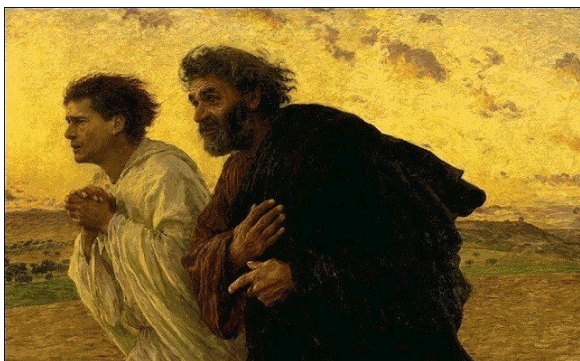
ČÁSTI *Visitatio sepulchri* (Navštívení hrobu)

tropus *Quem queritis*

sekvence *Victimae paschalis laudes*

Jan 20, 4

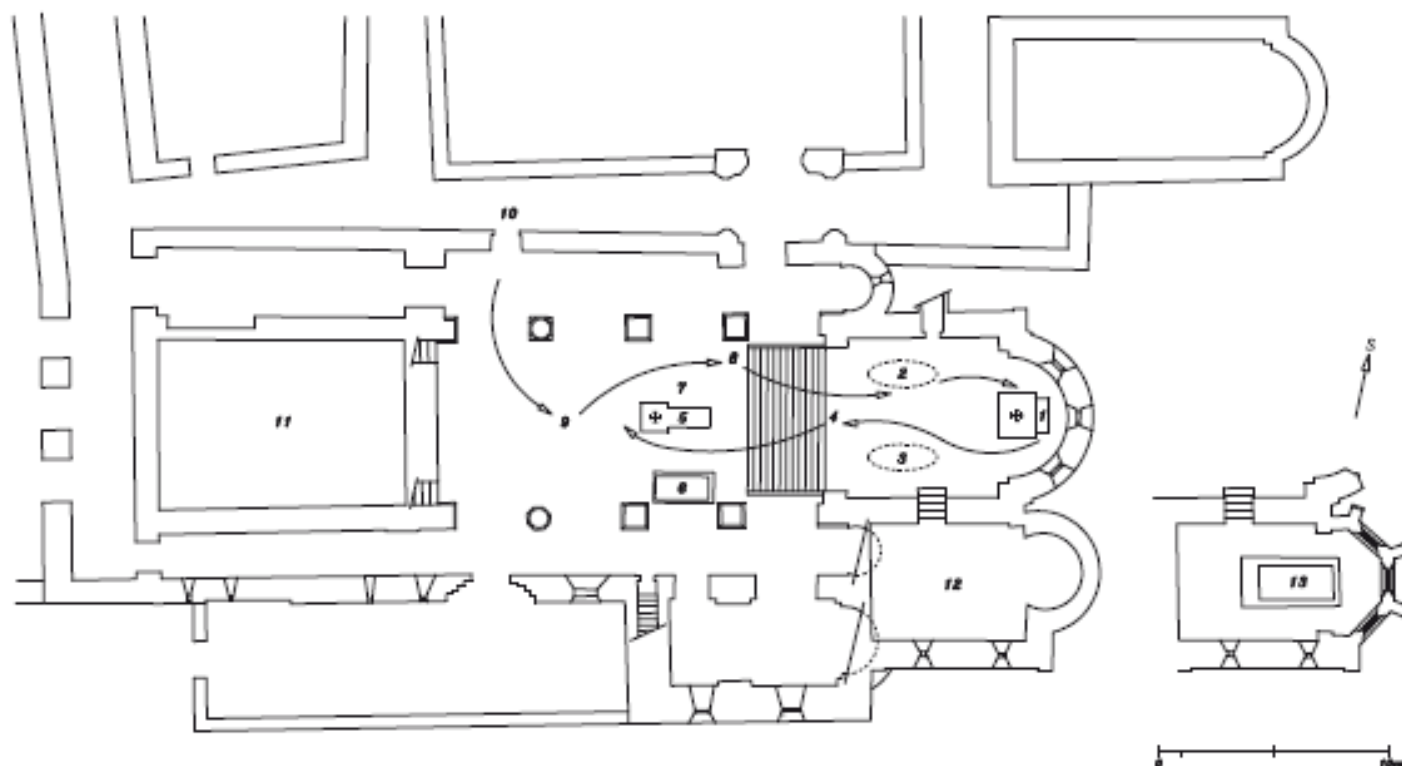
Jan 19, 11–18

unguentarius

(2) Kostel sv. Jiří na Pražském hradě, rekonstrukce stavu v polovině 14. století s naznačením průběhu provedení velikonočních slavností. Kresba Petr Uličný.

Legenda:

1: Boží hrob u hlavního oltáře sv. Jiří
ve východním chóru s tumbou sv. Ludmily	6: náhrobek knížete Vratislava
2: chór	7: hrob knížete Oldřicha
3: klér/konvent	8: možné místo scény s mastičkářem
4: jedno z míst ukazování pláten – schodiště
do východního chóru	9: střed chrámu
5: druhé místo ukazování pláten – „železný
hrob“ – asi náhrobek knížete Boleslava II.
a oltář sv. Kříže v podobě z 15. století	10: vstup z konventu
	11: krypta západního chóru
	12: jižní kaple
	13: jižní kaple po zřízení tumbly sv. Ludmily
kolem roku 1371

Anděl v hrobě:

Koho hledáte, ó chvějící se ženy, na tomto hrobě plačíte?

Marie ať odpoví:

Ježíše Nazaretského ukřižovaného hledáme.

Anděl:

Není zde ten, koho hledáte, ale běžte rychle a zvěstujte jeho učedníkům a Petrovi, že Ježíš vstal z mrtvých.

Také anděl po otevření hrobu:

Pojďte a vizte místo, kde ležel Pán, aleluja, aleluja.

Zatímco jdou Marie k chóru, ať zpívají antifonu:

K hrobu šly jsme bědujíce, anděla Páně viděly jsme sedícího a pravícího, že Ježíš vstal z mrtvých.

Poté, zatímco vystupuje ze svého místa Marie Magdalena, začne se tato antifona:

Aleluja, neplač, Marie, aleluja, Pán vstal z mrtvých, aleluja, aleluja.

Zatímco Marie Magdalena stojí před hrobem, ať konvent zpívá tuto antifonu:

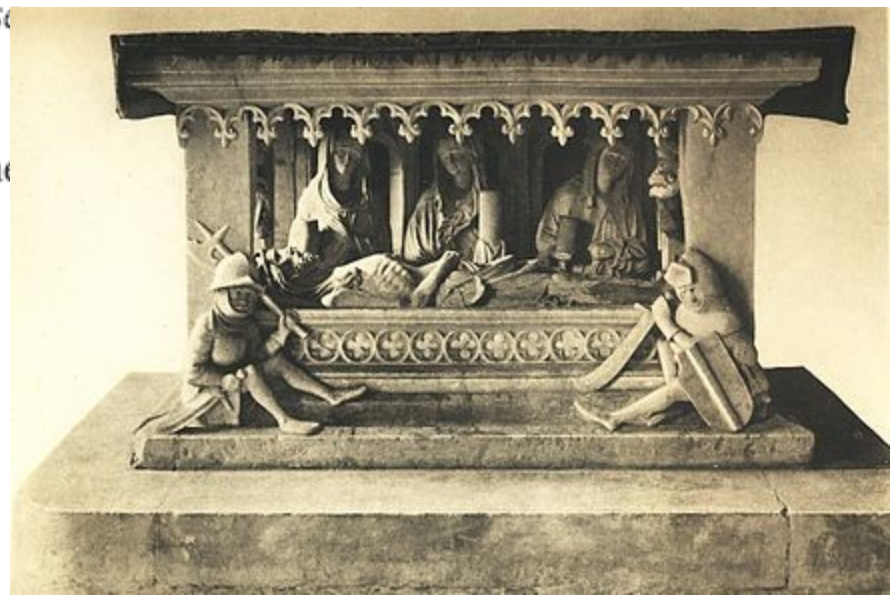
Marie stála u hrobu plačíc, a jak tak plakala, naklonila se

Zde ať se Marie nakloní a nahlédne do hrobu.

- a pohlédla do hrobu.

Poté, co nahlédla do hrobu, ať se otočí k Ježíši a ať řekne

Odnesli Pána mého a nevím, kam jej uložili.⁴³

Slavnost hvězdy (*Officium stellae*)

České texty

Hra o Nanebevstoupení Páně

Hra o Vzkříšení Páně

Svatovítská pašijová hra

Hra na květnou neděli

Tegernseeská vánoční hra

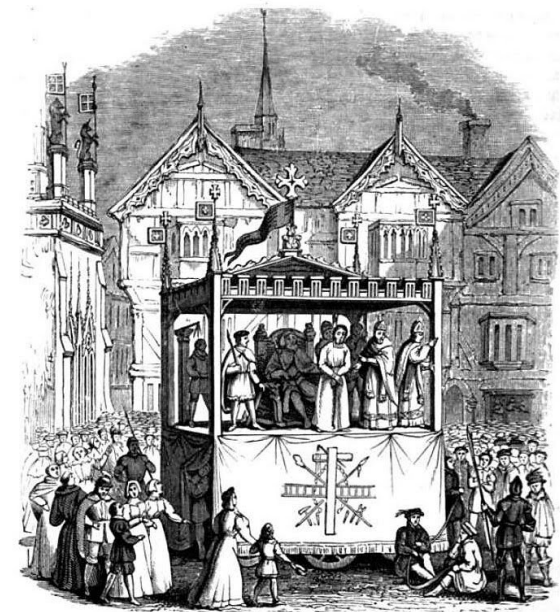
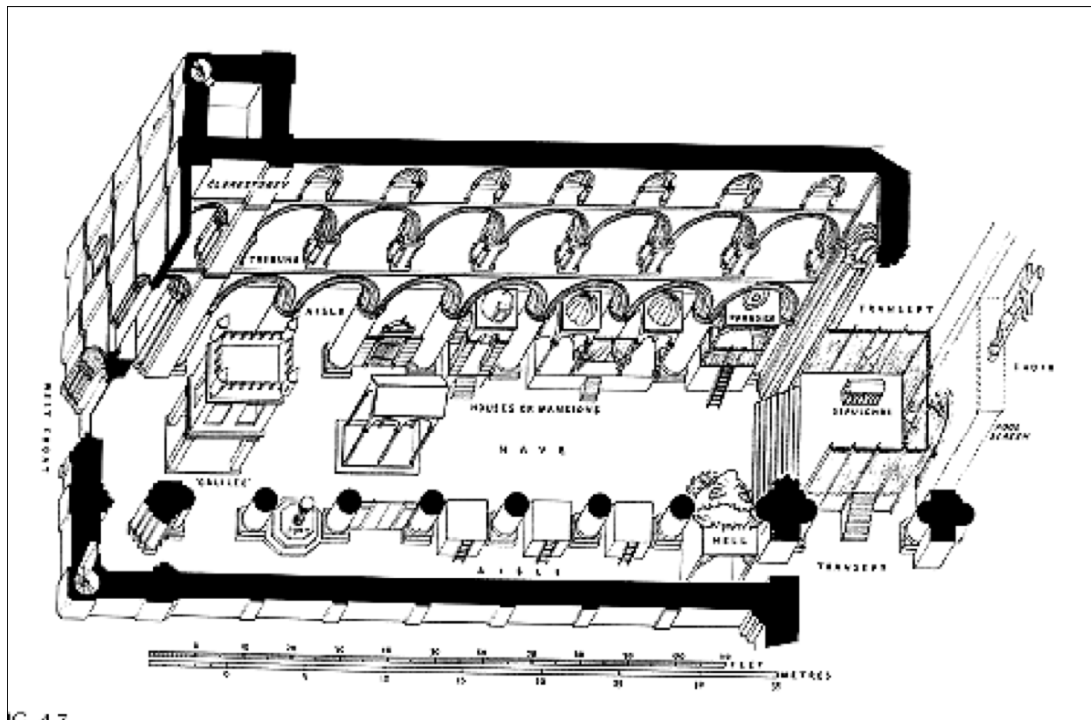
Procesí proroků (*Ordo propetharum*)

Katedrála v Rouen, Francie

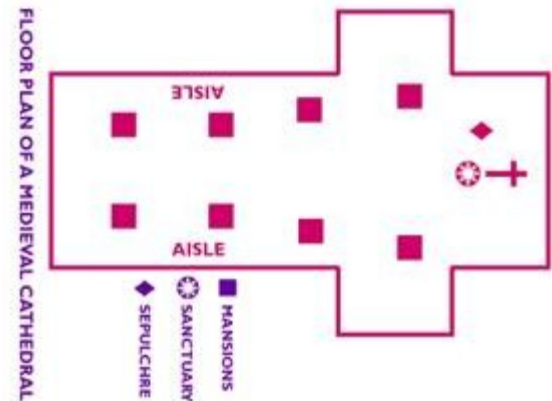

Hra o Danielovi (*Ludus Danielis*)

MANSIONY a PLATEA

Coventry Mystery.

Hra o Damovi (*Jeu d'Adam*)

„ať Adam zvedne ruku a ukáže mu (d'áblovi) zakázané ovoce, řka: Tam, vidíš?“

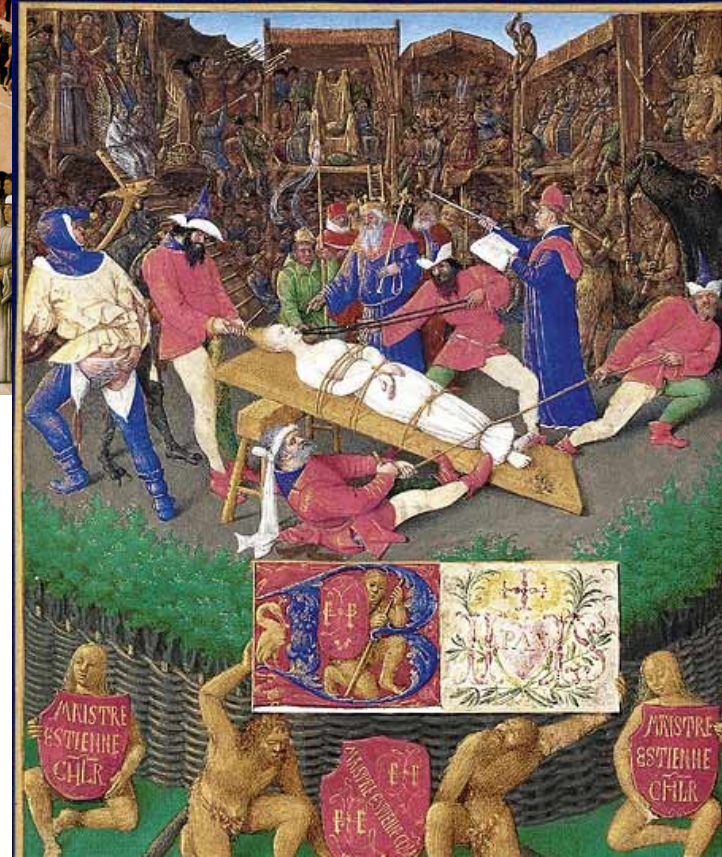

Adam má svléci své sváteční šaty, obléci chudé šaty z fíkových listů, a následně „ukáže svůj veliký zármutek a zahájí nářek“

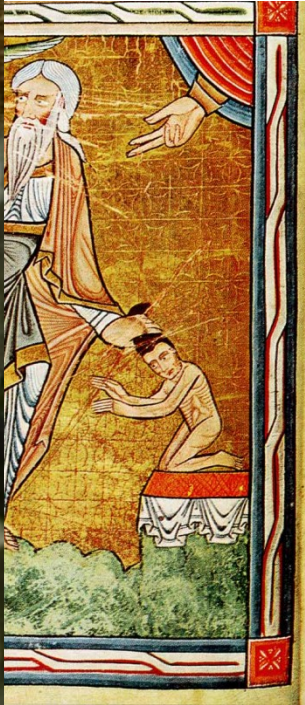

„Eva se zalíbením bude pohlížet na zakázané ovoce a po dlouhém zvažování říká: Odmítnu je“

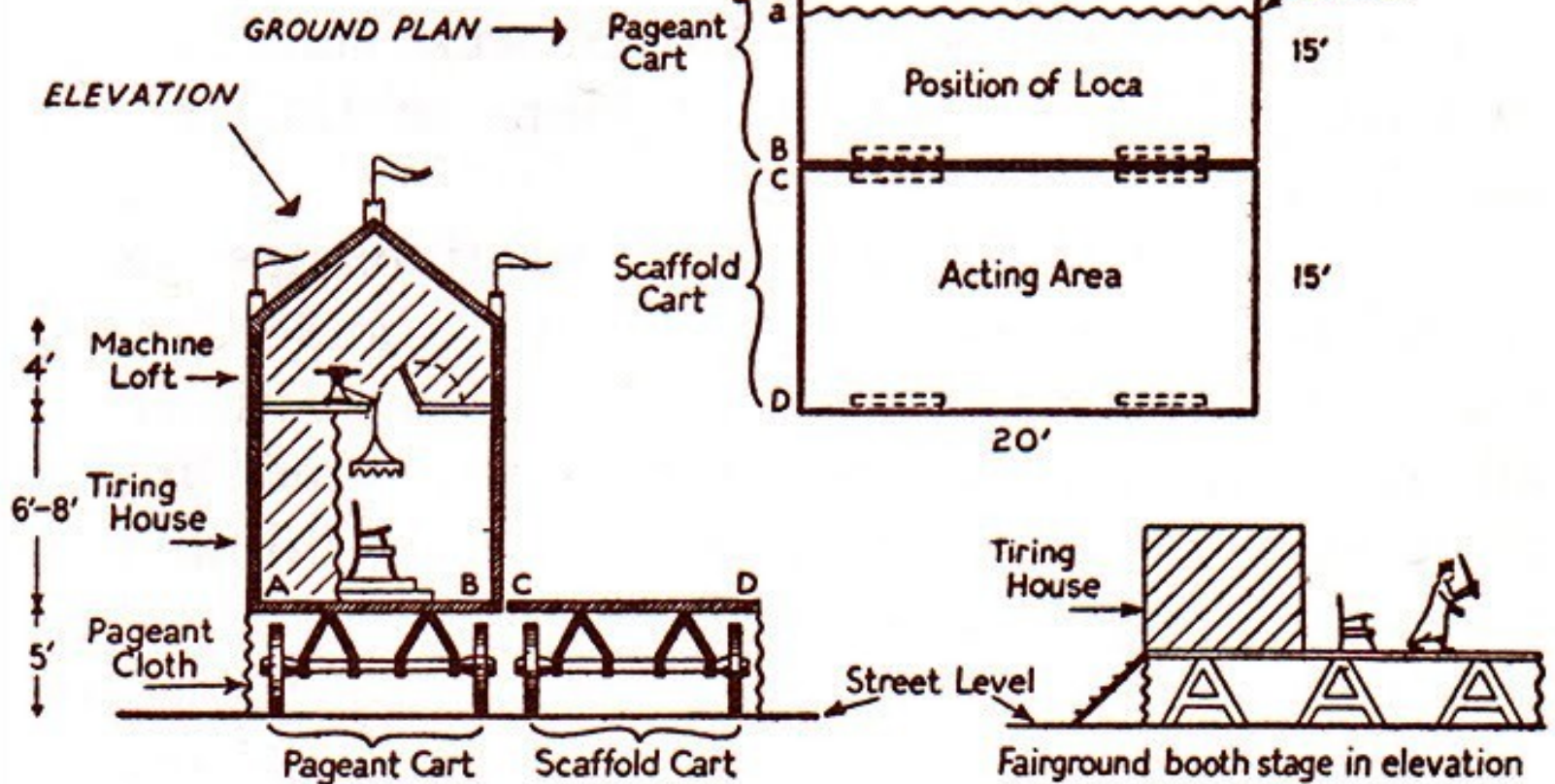
Božítělová procesí

EN mystery of

CONJECTURAL RECONSTRUCTIONS

A reconstruction of an English pageant wagon and a ground plan of the overall playing arrangement. From Wickham, *Early English Stages*, Vol. I.

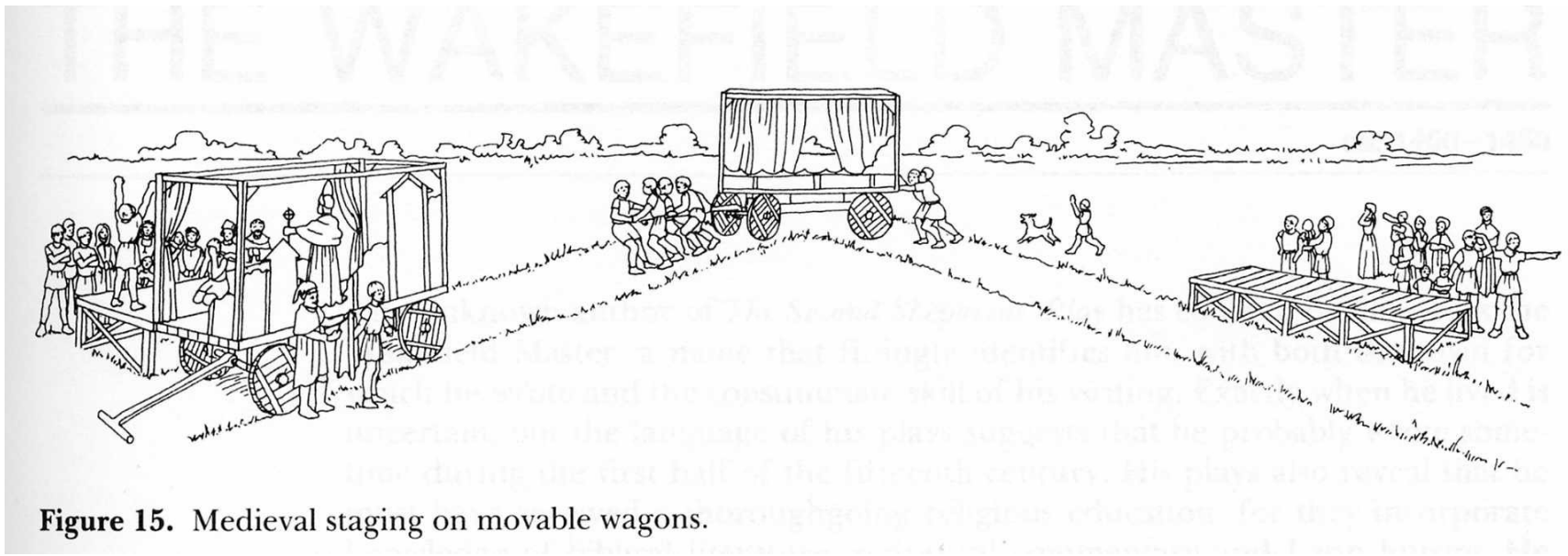

Figure 15. Medieval staging on movable wagons.

[8]

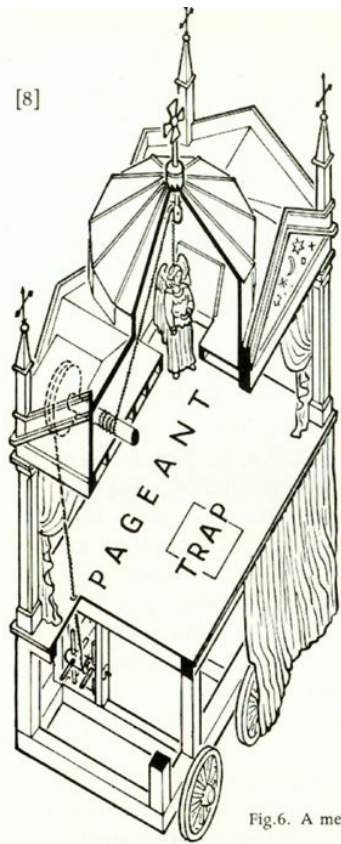

Fig.6. A medieval pageant

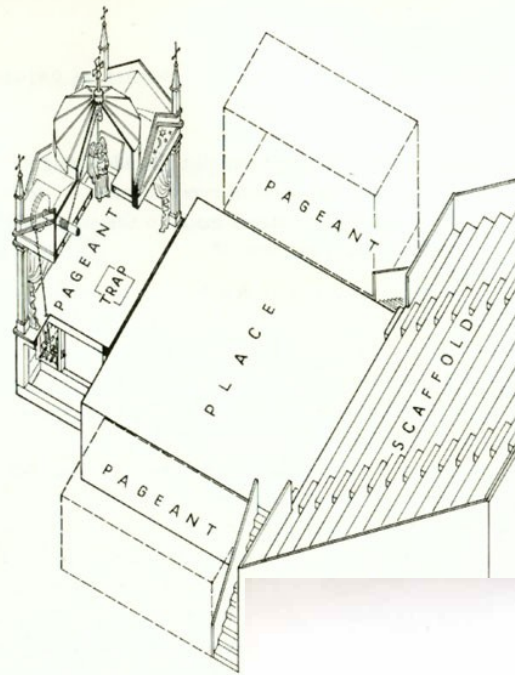
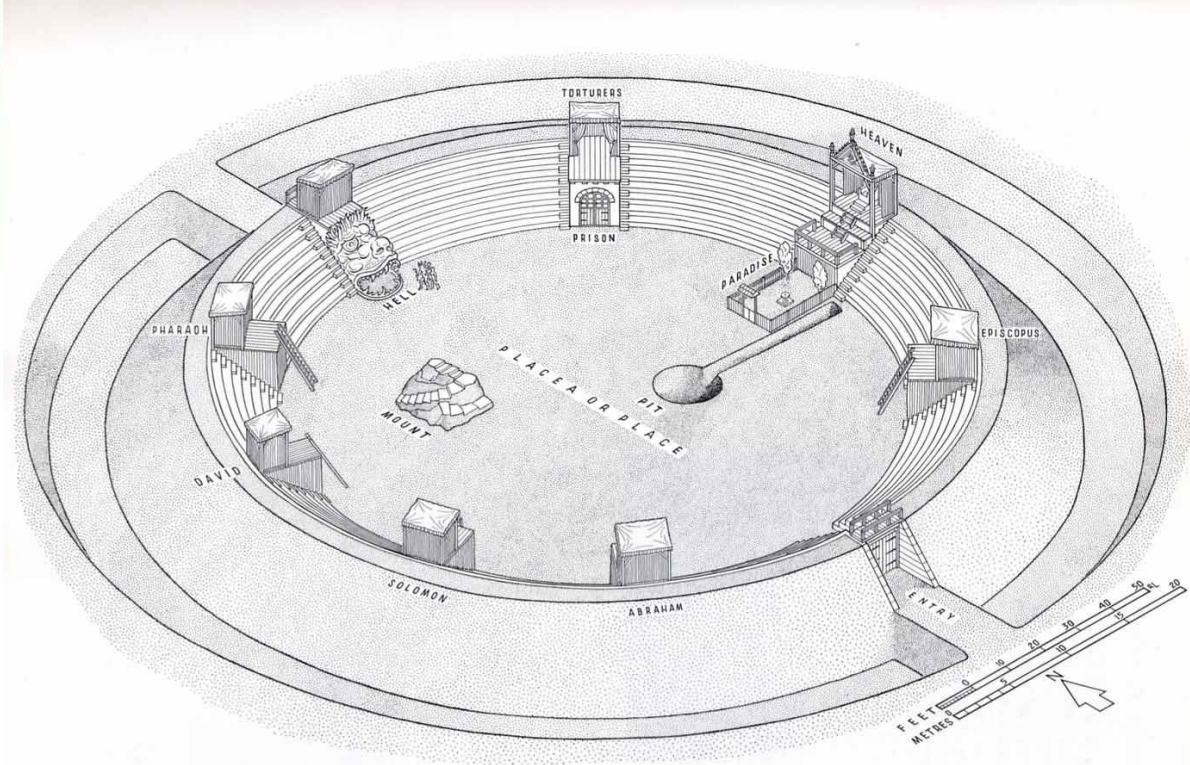
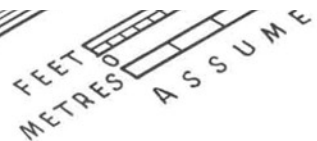
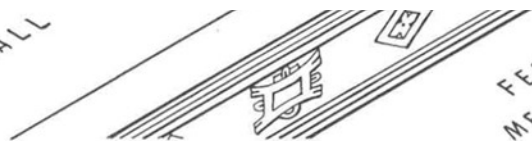

Fig.7.

Scenery for the Valenciennes Mystery Play, 1547.
BnF MS Français 12536 f. 1v-2.

69 The Valenciennes Passion Play, 1547

249 EVA. Adam, husbande life and deare,
250 eate some of this apple here.
251 Yt is fayre, my leeffe feare;
252 hit may thou not forsake.

253 ADAM. That is soothe, Eve, withouten were;
254 the fruit is sweete and passinge feare.
255 Therefore I will doe thy prayer--
256 one morsell I will take.

*Then Adam shall take the fruite and eate
therof,
and in weepinge manner shall saye:*

257 ADAM. Out, alas, what ayleth mee?
258 I am naked, well I see.
259 Woman, cursed mote thou bee,
260 for wee bothe nowe shente.
261 I wotte not for shame whyther to flee,
262 for this fruite was forbydden mee.
263 Now have I brooken, through meade
of thee,
264 my lordes commandemente.

Morality

A tak, bratří, svou sílu hledejte u Pána, v jeho veliké moci.

11 Oblečte plnou Boží zbroj, abyste mohli odolat ďábovým svodům.

12 Nevedeme svůj boj proti lidským nepřátelům, ale proti mocnostem, silám a všemu, co ovládá tento věk tmy, proti nadzemským duchům zla.

13 Proto vezměte na sebe plnou Boží zbroj, abyste se mohli v den zlý postavit na odpor, všechno překonat a obstát.

14 Stůjte tedy ,opásáni kolem beder pravdou, obrnění pancířem spravedlnosti,

15 obuti k pohotovému službě evangeliu pokoje'

16 a vždycky se štítem víry, jímž byste uhasili všechny ohnivé střely toho Zlého.

17 Přijměte také ,přilbu spasení' a ,meč Ducha, jímž je slovo Boží'.

Pavel, List Efezským, 6

Everyman (Kdokoli)

KDOKOLI

Ó, Kriste, je to tak opravdu?
V krásných slovech blázní si libují.*

380 Ti nesplní, co nenaslibují.

Mí Příbuzní mi slibovali věrně,
že setrvají při mně pevně,
a teď chvatem prchají;
a totéž slíbilo Přátelství.

385 Koho si mám vybrat za přítele?

Ztrácím čas, když prodlévám tu déle.
Teď napadla mě jiná možnost:

Když celý život miloval jsem hojnost,
mé Jmění mohlo by mně pomoci,

390 ulehčilo by se mi na srdci.

Promluvím s ním o mém neštěstí. –

Kde jsi, mé Jmění a má hojnosti?

JMĚNÍ

Kdo mě volá? Kdokoli? Co! Pospícháš?

Ležím tu v koutech, do výšky nakupené

395 a v truhlách jsem pevně uzamčené

i v pytlích zabalené, sám uhlídáš,

že nemohu se hnout - jsem v haldách svalené.

Co bys rád? Máš prosbu? Řekni mně ji.

KDOKOLI

Pojď sem, mé Jmění, pojď co nejrychleji,

400 musím tě o radu poprosit.

[Vstup JMĚNÍ vpřed]

JMĚNÍ

Pane, kdybys měl na světě strádat nebo truchlit,
v tom ti mohu k nápravě posloužit.

KDOKOLI

Něco jiného mě tíží. Musím říct,
že to není z tohoto světa, abych nelhal.

405 Poslali pro mě, abych odcestoval

a prokázal se účtem celkovým
před Jupiterem, vládcem nejvyšším.

Celý život jsem se těšil a kochal sebou,
a proto tě prosím, pojď se mnou;

410 snad před všemocným Bohem budeš moci jednou

mé účtování pročistit, vytříbit;

vždyť se říká, co svět světem stojí,

že "peníze všechno špatné zhojí".

JMĚNÍ

Ne, Kdokoli, já si zpívám svoji.

415 Na takové cesty s nikým nechodím.

Kdybych tě doprovodil,

kvůli mně mnohem hůř bys pochodil;

že na mě jsi svou mysl upínal,

tak jsem ti účty zamžil, umazal,

420 a teď čistý součet sepsat nemůžeš, –

a to je proto, že mě miluješ.

KDOKOLI

Musel bych se žalem rozbolet,

kdybych dostal tak hrůznou odpověď.

Vstaň, jdeme tam spolu, hned teď.

JMĚNÍ

425 Ne, to ne! Jsem křehký, bezpečné to není.
Nepůjdu s nikým krok - to se sotva změní.

KDOKOLI

Ach, miloval jsem tě, měl potěšení,
co živ jsem byl, v bohatství a jmění.

JMĚNÍ

430 Tím spěješ k ztracení, nelžu, bezpečně,
má láska je opakem lásky věčné.
Kdybys mě miloval střídavě, průběžně,
dával ze mne chudým díl,
pak by tě takový strach nesoužil,
ani tak velká nouze a ten žal.

KDOKOLI

435 Ó, byl jsem zrazen dřív, než jsem to poznal.
Může za to, že jsem mrhal čas svůj.

JMĚNÍ

Co, tys myslel, že jsem tvůj?

KDOKOLI

Myslel jsem, že to tak je.

JMĚNÍ

Ne, Kdokoli, vůbec ne.
440 Jen na chvíli mě můžeš mít,
na čas, kdy jsi se mnou měl blahobyť.
V povaze mám mařit duše lidí;
spasím-li jednu, na tisíce zhyzdím.
Ty si myslíš, že tam půjdu s tebou?
445 Ne, ze světa ne, samosebou.

KDOKOLI

Představoval jsem si to jinak.

JMĚNÍ

Jmění je tvé duše zloděj.
Až budeš mrtev, toto je můj zvyčej:
dalšího podvedu právě tak
450 jako tebe, jen abych mu duši hanou oděl.

KDOKOLI

Falešné Jmění, buď proklete,
ty zrádce Boha, tys mě podvedlo
a chytilo na návnadu!

JMĚNÍ

No né, nějak jsi přišel o náladu,
455 a to jsem rád.
Musím se smát, nemám proč naříkat.

KDOKOLI

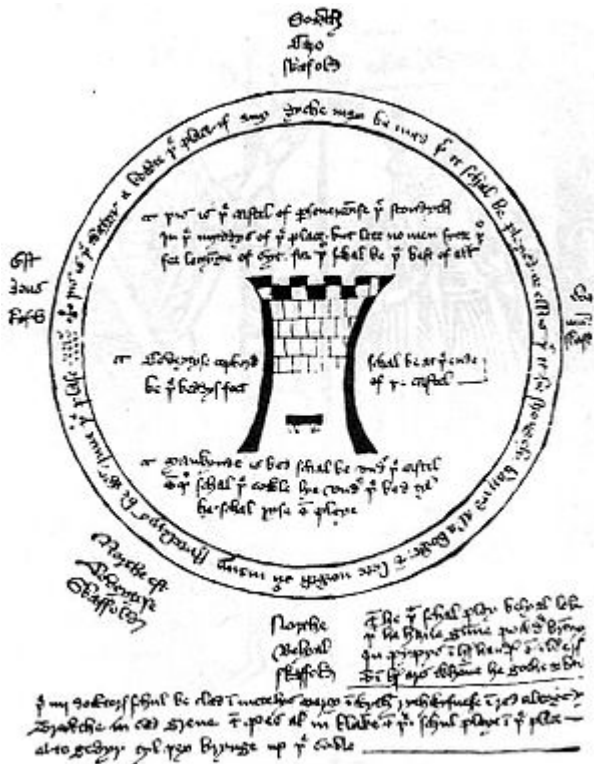
Ach, Jmění, vroucně jsem tě miloval!
A to, co měl jsem Pánu, tobě jsem dal!
Vskutku se mnou nepůjdeš?
460 Řekni pravdu, žádnou lež.

JMĚNÍ

Kéž je Bůh při mně, kdež!
Tak tedy sbohem, buď pozdraven.

[Odejde JMĚNÍ]

Castle of Perseverance (Hrad stálosti)

Středověcí baviči

